

การศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรประมงอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยแม่เกี๋ยง ดำเนินการในชุมชนชาวเขาเผ่าลาหู่หรือมูเซอแดง บ้านห้วยแม่เกี๋ยง ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่เดือนกันยายน 2549 ถึงเดือนกรกฎาคม 2550 ประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรประมงของชุมชน และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการเกิดกระบวนการ โดยเริ่มจากการนำเสนอโครงการ ชี้แจงให้ทราบถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ จากนั้นทำการคัดเลือกผู้แทนชุมชนเข้าร่วมกระบวนการ เริ่มจากการเรียนรู้ร่วมกัน และเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านโครงสร้างทางกายภาพและชีวภาพของระบบนิเวศทางประมงในลำห้วยแม่เกี๋ยง แล้วนำเสนอข้อมูลแก่ชุมชนพบว่าในอดีตมีปลาอยู่หลากหลายชนิด และมีปริมาณปลามาก ใช้เครื่องมือทำการประมงแบบพื้นบ้าน จับปลาเพื่อการบริโภค และมีความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่าเกี่ยวกับการประมง เช่น ไม่จับปลาในวันพระ ไม่จับปลาในถ้ำ จึงยังไม่มีมาตรการควบคุมการทำประมง แต่ปัจจุบันปลาบางชนิดหายไปจากลำน้ำ ปลาหลายชนิดมีปริมาณลดลง ใช้เครื่องมือทำการประมงที่ทันสมัยมากขึ้น เป็นการทำการประมงเพื่อการค้า ทำให้ชุมชนทราบถึงแนวโน้มของสถานการณ์ และปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตหากยังไม่มีมาตรการแก้ไข เช่น ชนิด และปริมาณสัตว์น้ำลดลง มีการจับสัตว์น้ำเกินกำลังการผลิตเพื่อหวังผลทางการการค้า ใช้เครื่องมือทำการประมงที่ผิดกฎหมาย และความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่าในคนรุ่นใหม่จะลดลง ดังนั้น ชุมชนจึงร่วมกันกำหนดรูปแบบและวิธีการแก้ไขปัญหาขึ้น ได้แก่ การสร้างแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาดงจับปลาในฤดูปลาวางไข่ การปล่อยพันธุ์ปลาและกบ ลงในลำห้วย การเลี้ยงปลาไว้บริโภคในครัวเรือน การกำหนดกฎระเบียบชุมชนขึ้นมาใช้เอง และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าการดำเนินการดังกล่าวจะเห็นผลการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจนนักภายในระยะเวลาอันสั้น แต่เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนัก และร่วมมือกันค้นหาปัญหา และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และชุมชนคาดว่า ผลจากการดำเนินงานในครั้งนี้สามารถจัดการทรัพยากรประมงเพื่อการประโยชน์อย่างยั่งยืนในระยะยาวได้

The research was a study on the process of participatory of fisheries resource management of Lahu Nyi, a highland community in the area of Huai Mae Kiang according to Her Majesty Initiative Highland Agricultural Development Station Project, Bann Huai Mae-Kiang, Tambol Muang-Nga, Amphur Chiang Dao, Chiang Mai Province. This Participatory Action Research was conducted from September 2006 to July 2007. The objectives of this study were: 1) to study process of local participatory in community of fishery resource management and 2) to compare changes of fishery before and after the research process. The study was conducted by selecting community leaders and recording basic data of fish diversity, rural fishery equipments and daily catches for family consumption. The study was found that, at present, some fish diversity was extinct and other fish species were decrease from the river because of commercial fisheries for the ornamental fish and poor technical knowledge on how to use fishery equipment for catching fish. It is also found that in the past, the community was not able to catch fish on Buddhist holy day, in cave areas, and there was no law enforcement. The data analyzed and problem encountered included the following result: species and volume may be decreased. At present, local people are not aware on traditional fishing, but they are more engaged in commercial fisheries. After the Participatory Action Research, the final result showed that the community was collaborative on fixed form and method such as: fishery conservation, established fish sanctuary zone and ban for mating fish during spawning season and release suitable fish, fish culture for family consumption. And also, they were collaborated with strict regulation for the community such as: implement fishery equipment, fish conservation awareness and collaborative in Buddhist believe for the new generation of people at the community.